

Dietaris contra el temps

OH! DIETARIS
INÈDITS
Joan M. Monjo

Editorial:
Lletra Impresa
Gandia, 2017
Pàgines: 203
Preu: 15 euros

NOTES PER A UN
SOLO DE SCRIBIN.
UN DIETARI
Carles Morell

Editorial: Acontravent
Barcelona, 2017
Pàgines: 149
Preu: 18 euros

Quatre autors presenten dietaris: Carles Morell,
Joan M. Monjo, Susanna Rafart i Jean Serra

Les bondats naturals d'un sistema literari determinat mai no són un xec en blanc del qual es pot abusar de manera abundant, sostinguda i indefinida. Cada tradició literària del món té les seves àrees d'especialitat però no són un regal dels déus sinó que s'han de cuidar, protegir, promoure i transmetre correctament. En el marc de la literatura catalana moderna i contemporània, els diaris o dietaris, segons com sigui el cas, constitueixen una parcel·la innegable de riquesa, excel·lència i sofisticació cultural que s'ha mantingut al llarg de ben bé un segle gràcies a les contribucions d'autors de la talla contrastada de Josep Pla, Agustí Calvet Gaziol, J.V. Foix, Marià Manent, Tomàs Garcés, Joan Teixidor, Artur Bladé i Desumvila, Maurici Serrahima, Blai Bonet, Vicent Alonso, Pere Gimferrer, Josep Pierra, Valentí Puig, Pere Rovira, Guillem Simó, Miquel Pairoli, Lluís Maicas, Enric Sòria i Vicenç Villatoro. I aquesta llista és tot menys exhaustiva.

En els darrers temps hem vist la publicació d'alguns dietaris de primera magnitud com ara *Dones que dormen* (Proa, 2015), de Valentí Puig; *Sobre una neu invisible. Notes d'un dietari, 2003-2005* (Publicacions de la Universitat de València, 2015), de Vicent Alonso; *La finestra de Vermeer* (Proa, 2016), de Pere Rovira; i la versió íntegra pòstuma d'*En aquesta part del món* (Acontravent, 2016), de Guillem Simó. Aquests quatre llibres són digníssims hereus de la gran tradició dietarística catalana del segle XX. Però en general, en el moment actual, tinc la sensació que l'entusiasme pel dietari com a gènere lite-

rari ha minvat i tant editors com autors, crítics i lectors estan passant a la fatiga reactiva. Els editors no en volen, de dietaris. Els clàssics del gènere estan desapareixent de les llibreries. Els lectors mostren una clara indiferència davant del gènere. Crítics i estudiosos del gènere com Anna Esteve clamen en el desert. És una qüestió preocupant perquè significa, sense cap mena de dubte, una pèrdua, una debilitació del sistema literari i de la continuïtat de la tradició.

Per aquest motiu, hem de celebrar l'aparició molt recent de quatre noves mostres del preciós art del dietari personal: *Oh! Dietaris inèdits*, de Joan M. Monjo; *Notes per a un solo de Scriabin. Un dietari*, de Carles Morell; *Dies d'agost. Notes i dies de terres properes*, de Susanna Rafart; i *Alba o posta*, de Jean Serra.

En el cas de Joan M. Monjo, prematurament desaparegut el 2007, es tracta de la recuperació definitiva d'un clàssic modern del dietarisme. L'edició del volum ha anat a cura de Mercè Climent i Juli Capilla i han aplegat, amb discreció i rigor, tota l'obra dietarística de Monjo entre el 1978 i el 2006 –publicada en volum, no recollida i inèdita– que es troba entre el llegat de

Monjo
va ser un
referent del
dietarisme

l'autor dipositat a l'Arxiu de Gandia. Climent i Capilla han fet un bon servei a la literatura catalana en rescatar els dietaris de Monjo, perquè, per una banda, els papers editats eren introbables des de feia massa temps i, de l'altra, els inèdits representaran una sorpresa agradable per a la majoria dels lectors. Monjo, en el seu moment, era tot un referent del dietarisme català contemporani. En aquest sentit, només cal recordar que *Oh!*, publicat el 1980, va guanyar el premi Joanot Martorell. Els dietaris de Monjo han resistit el pas del temps i és de lamentar que la seva proposta estètica de naturalitat, autenticitat, creativitat i obertura del gènere no s'hagués escampat més i no hagués quallat més.

El dietari de Carles Morell, fresc i llan-

namenten en un punt de tensió formal entre prosa memorialística, prosa poètica i poema en prosa, d'una banda, i un punt de tensió conceptual entre la vida i l'art, la temporalitat i l'atemporalitat, la permanència i el canvi, la memòria i l'oblit, el particularisme i la universalitat, la natura i la civilització, etcètera. I no cal dir que el resultat és d'una bellesa que només puc qualificar d'inquietant perquè els textos es dreuen sobre un sòlid sol inconstant i valgui la contradicció en termes. Rafart s'ha acostat el màxim possible al cor mateix del dietarisme, és a dir, la voluntat eliotiana de "redimir el temps". I, de passada, la nostra autora ha volgut combatre aferrissadament la insubstancialitat que s'ha apoderat darrerament d'una bona part del dietarisme català. Per a Rafart, el dietari, a la manera de Foix o Gimferrer, és abans que cap altra cosa literatura pura i dura per molt que se centri en els avatars del flux de la vida normal i quotidiana.

A *Alba o posta*, Jean Serra ens ha donat un bellíssim exemple d'un dietari obert, seguint el gran exemple de Joan Teixidor

DIES D'AGOST. NOTES I DIES DE TERRES PROPERES
Susanna Rafart

Editorial: Curbet
Girona, 2017
Pàgines: 121
Preu: 17 euros

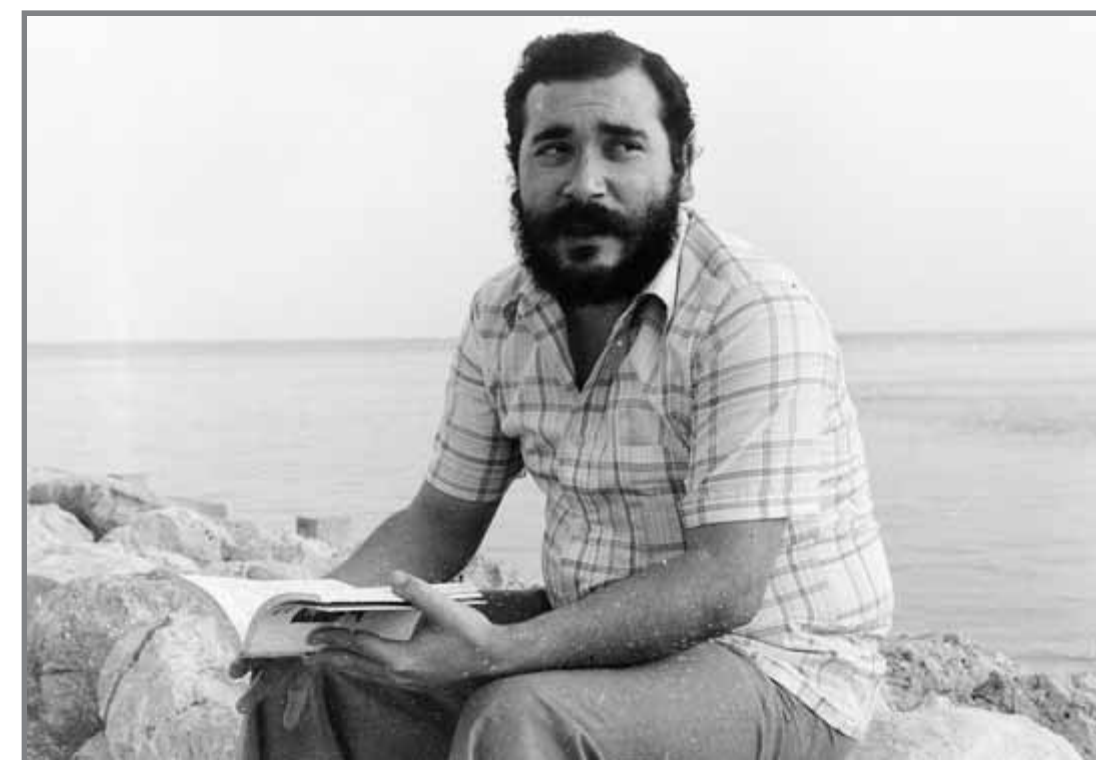

ALBA O POSTA
Jean Serra

Editorial:
Edicions Aïllades
Eivissa, 2017
Pàgines: 175
Preu: 12,48 euros

Carles Morell, Jean Serra, Susanna Rafart i Joan M. Monjo / ORIOL DURAN / ARXIU / FRANCESC MELCION / ARXIU

Dossier

El dietari és abans que res literatura pura i dura

a *Tot apuntat* (1981), *Apunts encara* (1986) i *Més apunts* (1990). Un dietari obert on Serra va donant-nos notícies sobre el seu viure des d'una òptica doble: de fora a dins i de dins a fora. El nostre autor va vivint i contemplat la seva existència amb la voluntat de descodificar-la, de treure'n l'entrellat. En aquest sentit, Serra té tres objectius ben clars a la vista: d'entrada, de manera baudelairiana o maragalliana vol anar més enllà de la superfície de la vida; després, vol mirar de constatar la gran lògica interna de la pròpia vida, que se'n apareix de manera tumultuosa i caòtica; i, finalment, vol demostrar que, des d'un lloc remot com Eivissa, la vida es manifesta en la seva totalitat.

Serra és un prosista extraordinari, d'una gran sensibilitat, plasticitat i eficàcia, però en aquesta ocasió ha densificat la seva prosa perquè les anotacions palesen una harmoniosa i encertada barreja d'autobiografia, memòries i dietarisme, és a dir, d'autoretrat, d'alteritat i de la marxa trepidant de la realitat quotidiana de l'entorn. Serra toca un bon gruix de temes com ara les relacions humanes, l'amor, la felicitat, la història, la societat, la política, l'economia, l'art, la literatura, la cultura, la natura, la memòria, el pas del temps, la consciència moral, la comunicació... *

çat, és, en principi, un senyal salutífer perquè representa l'interès pel gènere de part de les generacions més joves. Ara bé, un cop que deixem les justificacions extraliteràries de banda i baixem al detall el text té els mateixos defectes greus que una bona part de les obres d'autors joves actuals: una certa pretensió que no correspon a la formació real de l'autor. El llibre està ple de tòpics inadvertits ("La banalitat del mal de Hannah Arendt. El perill de la ignorància"), d'obvietats més aviat risibles ("L'ésser humà és egoista per naturalesa o s'hi torna"), d'afirmacions contundents que no aguanten l'anàlisi amb calma ("[Auden] va ser un gran assagista") i d'un culturalisme més aviat d'aparador (la invocació d'Aleksandr Scriabin al títol que no correspon al

text o els comentaris sobre Ungaretti, Montale i Nabòkov). I la joventut de l'autor no és cap excusa perquè la literatura, com deia la immortal actriu Bette Davis de la vellesa, "no és cap lloc per a dèbils". Hem de celebrar que un jove s'interessi pel gènere dietarístic però, al mateix temps, hem de desitjar que en el futur aprengui a fer-ne un bon ús, un ús digne de la tradició que el preceix. La tradició obliga i no pas la *noblesse*.

Ja fa temps que Susanna Rafart duu a terme un experiment que té com a objectiu principal explorar la frontera entre la poesia i la prosa. I justament aquest és el sentit de l'obra narrativa *Crisàlide. Pastoral en si menor* (2015) i ara el dietari *Dies d'agost. Notes i dies de terres properes*. Les anotacions del nou dietari de Rafart es fo-